

Datum: 21. 11. 2024

**TRGOVINSKA
ZBORNICA SLOVENIJE®**
Slovenian Chamber of Commerce

SPOROČILO ZA MEDIJE

Dunajska cesta 167, SI-1000 Ljubljana
t: +386 1 58 98 212, +386 1 58 98 213
e: info@tzslo.si, www.tzslo.si

Matična številka: 2246473000
ID številka za DDV: SI67994598
Številka TRR: SI56 0400 0027 8921 404

Mali trgovci v boju za preživetje

Ko se v vasi zapre trgovina, s tem ne izgine le možnost nakupa osnovnih življenjskih potrebščin! Izgine središče družabnega življenja, prostor srečevanja in ohranjanja skupnosti.

Ljubljana, 20. november 2024 - Trgovinska zbornica Slovenije je na problemski konferenci malih trgovcev in zadrug posebno pozornost namenila perečemu problemu zapiranja malih prodajaln na podeželju in v mestnih središčih. Mali trgovci namreč poleg svoje primarne vloge oskrbe prebivalstva predstavljajo tudi ključno točko socialnega vključevanja starejših občanov in oseb z omejeno možnostjo gibanja ter zagotavljajo dostop do nujnih storitev, kot je pošiljanje pošte. Konferenca je združila deležnike iz gospodarstva, zadrug, uprave in lokalnih skupnosti v iskanju rešitev za izboljšanje konkurenčnosti malih trgovcev in zadrug.

Podatki kažejo na kritičen pomen mikro in malih trgovcev v slovenskem gospodarstvu. Ti namreč predstavljajo kar 96 odstotkov vseh družb v dejavnosti trgovine. Mikro in mali trgovci zaposlujejo 39 odstotkov vseh zaposlenih v trgovini ter ustvarijo 28 odstotkov vseh čistih prihodkov in tretjino neto dodane vrednosti, kar presega povprečje Evropske unije (EU). Posebej pomembno vlogo imajo zadruge, kjer kar 78 odstotkov vseh zaposlenih v zadrugah – skupno 2.600 oseb – opravlja dela v trgovinski dejavnosti in ustvari 86 odstotkov vseh prihodkov zadrug, kar je okoli 900 milijonov evrov, oziroma okoli milijardo evrov v sodelovanju s povezanimi predelovalnimi podjetji.

»Ključen razlog, ki nas je motiviral k pripravi te konference, je počasno in vztrajno zapiranje malih prodajaln tako na podeželju kot v mestnih središčih,« opozarja **mag. Mariča Lah**, predsednica Trgovinske zbornice Slovenije (TZS). Statistični podatki potrjujejo zaskrbljenost: čisti prihodki od prodaje so se zmanjšali za več kot 10 odstotkov, pri čemer so majhne družbe zabeležile 10-odstotni, mikro družbe pa kar 17-odstotni upad čistega dobička v letu 2023, glede na leto prej.

K negativnim trendom prispevajo dnevne migracije prebivalstva, ki nakupe posledično opravijo na poti v mestnih središčih, in prepoved obratovanja prodajaln ob nedeljah in praznikih, pri čemer je Slovenija praktično edina država s tako strogimi omejitvami. »Mnoge države so podobne ukrepe glede prepovedi obratovanja ob nedeljah in praznikih že odpravile ali jih omilile,« pojasnjuje Lahova in dodaja: »K temu lahko dodamo še administrativne ovire, ki so za vsa podjetja neverjetno breme, vendar nič ne kaže, da bi se na ravni EU ali pri nas doma v Sloveniji z vso resnostjo lotili procesa debirokratizacije.« Kot primer je izpostavila evidentiranje delovnega časa, postopek sprejemanja ukrepov za zagotavljanje pravice do odklopa pa tudi finančne obremenitve z vidika naraslih cen energentov, financiranja dolgotrajne oskrbe, ki se prične prihodnje leto, in prihajajoče pokojninske reforme.

Pomembno vlogo pri ohranjanju življenja na podeželju imajo tudi zadruge, ki skupaj ustvarijo okoli 900 milijonov evrov prometa. Skupaj s povezanimi predelovalnimi podjetji pa približno milijardo evrov. »Zadruge so slovensko podeželje,« poudarja **Borut Florjančič**, predsednik Zadrugne zveze Slovenije. Zadruge se na manjših lokacijah soočajo z izzivi naraščajočih cen

energentov, pomanjkanjem delovne sile in težavami pri doseganju rentabilnosti. Kot center gospodarske dejavnosti v večini odročnih krajev države imajo zadružne prodajalne posebno družbeno odgovornost. »Če se bomo umaknili iz krajev, kjer poslujemo, bo podeželje zamrlo, zato je ključno vprašanje odnosa države do podeželja. Če država ne prepozna njegove vitalne vloge, ne bomo izgubili le prodajaln, ampak tudi drugo ključno infrastrukturo, vključno s šolami.«

»Z zapiranjem prodajaln bistveno poslabšujemo pogoje bivanja na podeželju,« je poudaril **dr. Jože Podgoršek**, predsednik Kmetijsko gozdarske zbornice Slovenije. Po podatkih zbornice Slovenija trenutno šteje 55 tisoč kmetijskih gospodarstev, storitve malih trgovcev in zadrug pa so ključne za ohranjanje mladih na podeželju. »Mladi si želijo živeti. Prav tako kot v mestu, želijo imeti dostopne storitve v svojem okolju.« Opozoril je na izkušnje drugih držav, kot sta Italija in Španija, ki se že vrsto let soočata s t.i. »demografskimi puščavami« in v katere sedaj aktivno vlagata z namenom njihove ponovne oživitve.

Skupna zgodba onkraj meja

Gost na konferenci je bil tudi **Ivan Čibarić**, predsednik Zveze združenj malih trgovcev Republike Hrvaške, ki je opisal težave malih trgovcev v sosednji državi. Podobno kot v Sloveniji mali trgovci tudi na Hrvaškem nimajo podpore države, odvisni so povsem od sebe, je dejal Čibarić. Mali trgovci bi morali imeti možnost, da se sami odločijo, koliko dni in časa v letu bodo delali, saj imajo sedaj na izbiro le šestnajst nedelj, ko so lahko odprti. Slovenske občine in mesta je pozval k podpori malim trgovcem, denimo v obliki sofinanciranja stroškov za elektriko. Opozoril je na vedno manjšo poseljenost podeželja, ki otežuje položaj malih trgovcev, pa tudi pomen medsebojne pomoči in organiziranosti, tudi s skupnimi nabavami preko zveze pri dobaviteljih, s čimer si na Hrvaškem pomagajo tamkajšnji mali trgovci.

Osebni pristop kot recept za preživetje

David Tomovski, direktor Zavoda za trajnostni razvoj Kopra »Koper OTOK«, ki ima za cilj povezovanje in pomoč podjetnikom v starem mestnem jedru, je trenutne razmere za poslovanje malih trgovcev ocenil kot otežene. Po ustanovitvi zavoda so se povezali z Mestno občino Koper, s katero še vedno sodelujejo, v prvi vrsti s predlogi rešitev za odpravo težav, s katerimi se nanje obračajo člani. Osredotočajo se na lokalni nivo reševanja problemov, kot so usklajevanje urnikov, uporaba javnih površin, takse in podobno. Med rešitvami, ki so jih predlagali, je bila ideja za ponovno privabljanje ljudi v mestno središče. Kot pravi, je nakup pri trgovcih v starem mestnem jedru drugačen, bolj pristen, bolj oseben, in to je dodana vrednost, na katero stavijo prodajalci v mestnih središčih.

Alarmantno opozorilo malih trgovcev: Vsak teden se zapre kakšna podeželska prodajalna

Stanko Tomšič, direktor Kmetijske zadruge Trebnje-Krka, največje v Sloveniji z več kot 50 prodajnimi enotami, opozarja na dolgotrajno problematiko zapiranja prodajaln. »To je stvar, ki je zagotovo alarmantna, ni pa nova,« pojasnjuje. »Manjše prodajalne se zapirajo, trgovine na podeželju ohranjamo mali trgovci in zadruge, ravno zaradi naše družbene odgovornosti.«

Kljub družbeni vlogi se morajo zadruge prilagajati tržnim razmeram. Po njegovih besedah se gospodarske okoliščine glede obsega prodaje najverjetneje ne bodo bistveno izboljšale. »Ljudje so danes bolj mobilni in lahko opravijo nakupe tudi v bolj oddaljenih krajih, manjše prodajalne pa v očeh potrošnikov predstavljajo zgolj mesta za t.i. interventne nakupe – potrošnik kupi le tisto, kar je pozabil kupiti drugje. Če država ne bo našla spodbud za manjše prodajalne, te ne bodo preživele,« opozarja Tomšič. Pri tem izpostavlja očitno nesorazmerje pri državni podpori: če lahko država najde sredstva, ko gre za interes multinacionalk, bi se jih dalo najti tudi za male trgovine in skrb za podeželje.

V Sloveniji smo priča sistemu brutalnega centralizma, ki nima primerjave v Evropi, pa opozarja **Aleksander Lemut**, direktor podjetja Fama d.o.o. Vipava. Po njegovih besedah ta sistem sili več kot sto tisoč ljudi s podeželja v vsakodnevne migracije v Ljubljano, kar vztrajno prazni podeželje. Čeprav se je o problematiki podeželskih prodajaln začelo govoriti že pred 20 leti, se

razmere le še poslabšujejo. »Kar doživljamo zdaj, je nesprejemljivo.« Kljub obiskom različnih ministrstev - za delo, regionalni razvoj in gospodarstvo, po devetih mesecih ni vidnega napredka. Dobili smo najmanj še tri dodatne predpise, ki jih ni možno izvajati v praksi, je opozoril Lemut.

»Pri nas se vsak teden zapre kakšna prodajalna. Potrebujemo sistemske rešitve, da jih ne bo potrebno zapreti še več. Ministrstvu za kohezijo in regionalni razvoj smo predlagali, da bi majhne trgovine izven občinskih središč pridobile status javnega servisa, na odgovor še čakamo. Pri tem je izpostavil primer dobre prakse iz Francije, kjer so vse podeželske trgovine, ki izpolnjujejo pogoje, deležne državne pomoči.

Država trenutno ne izvaja ukrepov v pomoč trgovini

Vprašanje, ali poslovno okolje v Sloveniji omogoča preživetje malih trgovcev, je večplastno in zahteva medsektorsko sodelovanje, pojasnjuje **Franc Stanonik**, vodja Sektorja za domače storitve na Direktoratu za notranji trg Ministrstva za gospodarstvo, turizem in šport. Po njegovih besedah je s pojavom velikih diskontnih trgovin in nakupovalnih središč neizogibno, da male prodajalne postajajo nekonkurenčne. »Drugo dejstvo je velik vzpon e-trgovine. Predvsem pri mladih se spreminjajo nakupne navade,« kar predstavlja še dodaten izziv za male trgovce.

»Čeprav na ministrstvu pri pripravi zakonodaje v medresorskem usklajevanju predpisov poudarjamo, da za gospodarstvo ne sme biti novih administrativnih in finančnih bremen,« Stanonik priznava, »da več kot očitno pri teh zadevah nismo najbolj uspešni.«

»Država trenutno ne izvaja nobenih ukrepov, ki bi bili usmerjeni izključno na področje trgovine,« je odkrito priznal Stanonik in dodal, da bo moralo ministrstvo temu posvetiti še veliko pozornosti. Podpomo malim trgovcem bi lahko ponudila tudi lokalna skupnost, ki bi jim lahko ponudila ugodnejše najemnine, parkirna mesta in podobno. V zaključku je male trgovce spodbudil z izzivom naj izkoristijo dejstvo, da aktualne razmere v lokalnem okolju obrnejo v svoj prid in okrepijo svoj položaj v lokalnem okolju.

Razrešitev problematike zahteva sodelovanje tako na državni kot občinski ravni, poudarja **Metka Šošterič**, vodja Sektorja za načrtovanje regionalnega razvoja na Ministrstvu za kohezijo in regionalni razvoj. Pri tem je predstavila že obstoječe možne ukrepe ter izpostavila, da je skladen regionalni razvoj ena izmed ključnih prioritiet vseh resorjev. »Zato smo tudi pristopili k pripravi novele zakona o spodbujanju skladnega regionalnega razvoja,« pojasnjuje in dodaja, da so obmejna problemska območja pri tem posebna prioriteta.

»Trgovino morajo vzdrževati potrošniki sami. Če v trgovino ne hodijo, te ni,« pravi **Andreja Erdlen** iz Sektorja za načrtovanje regionalnega razvoja. V analizi položaja je pojasnila, da problematike zapiranja manjših prodajaln ni mogoče omejiti na določeno razvojno regijo ali obmejno problemsko območje, kar dodatno otežuje oblikovanje ciljnih ukrepov. Do možnosti subvencioniranja je zadržana: »Zelo težko je postaviti kriterije, kdo bo do njih upravičen.« Ob sklicevanju na francoski model je opozorila na pomembno razliko - tam so subvencije namenjene za ureditev prostorov, ne pa za tekoče poslovanje.

V zaključku problemske konference je **Mija Lapornik**, izvršna direktorica TZS, poudarila, da je bil tudi preko opravljene razprave podan pozitiven pomen malih in združenih prodajaln ter prodajaln v mestnih središčih, tako za ohranjanje vitalnosti podeželja kot tudi lokalne skupnosti in naše družbe kot celote. Ne želimo si primerov izpraznjenega podeželja, kot ga že poznajo v nekaterih državah članicah EU. Na Trgovinski zbornici Slovenije bomo v okviru Sekcije TZS malih trgovcev in zadrug, ki je bila tudi pobudnica te konference, še naprej vodili strokovne aktivnosti tudi za ohranjanje malih in združenih prodajaln.

TRGOVINSKA ZBORNICA SLOVENIJE